

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

SVET EVROPE
ODBOR MINISTROV

Priporočilo št. R(2006) 2

ODBORA MINISTROV DRŽAVAM ČLANICAM O EVROPSKIH ZAPORSKIH PRAVILIH
(Sprejeto 11. januarja 2006 na 952. zasedanju ministrskih namestnikov.)

Odbor ministrov v skladu z odstavkom b 15. člena Statuta Sveta Evrope,

upoštevajoč Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice;

upoštevajoč tudi delo, ki ga je opravil Evropski Odbor za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja in predvsem standarde, ki jih je izdelal v svojih splošnih poročilih;

ponavljajoč, da ne sme biti nihče prikrajšan za svobodo, razen če je to skrajni ukrep in je v skladu s postopkom, ki ga predpisuje zakon;

poudarjajoč, da uveljavljanje zapornih kazni in ravnanje z zaporniki izhaja iz potrebe po varnosti, zaščiti in disciplini in hkrati zagotavlja razmere v zaporih, ki ne kršijo človeškega dostojanstva in omogočajo primerne poklicne dejavnosti in programe za zapornike, ki jih bodo pripravili za ponovno vključitev v družbo;

upoštevajoč, da je pomembno, da članice Sveta Evrope nadaljujejo posodabljanje in spremljanje skupnih načel glede zaporniške politike;

upoštevajoč, da bo tudi izpolnjevanje tovrstnih skupnih načel okrepilo mednarodno sodelovanje na tem področju;

upoštevajoč daljnosežnosti socialnih sprememb, ki so vplivale na pomemben razvoj kazenskega področja v Evropi v zadnjih dveh desetletjih;

znova potrjujoč standarde, zapisane v priporočilih Odbora ministrov Sveta Evrope, ki se nanašajo na posebna stališča kazenske politike in prakse, predvsem na Priporočilo R (89) 12 o izobraževanju v zaporu in Priporočilo R (93) 6 o zaporskih in kriminoloških vidikih nadzora nalezljivih bolezni, vključno z AIDS in s tem povezana zdravstvena vprašanja v zaporih, Priporočilo R (97) 12 o osebju, ki se ukvarja z izvrševanjem sankcij in ukrepov, Priporočilo R (98) 7 o etičnih in organizacijskih vidikih zdravstvenega varstva v zaporu, Priporočilo R (99) 22 o prenapolnjenosti zaporov in naraščanju števila zaprtih oseb, Priporočilo (2003) 22 o pogojnem odpustu, Priporočilo R (2003) 13 o vodenju zaporske uprave obsojencev z doživljenjsko kaznijo in obsojencev z dolгими kaznimi;

upoštevajoč Minimalna pravila Organizacije združenih narodov o ravnanju z zaporniki;

upoštevajoč, da je treba spremeniti in posodobiti Priporočilo R (87) 3 Odbora ministrov o evropskih zaporskih pravilih, da bi izražalo razvoj kazenske politike, prakse izvrševanja kazni in celotnega vodenja zaporov v Evropi,

vladam držav članic priporoča:

- naj se v svoji zakonodaji, politiki in praksi ravna po pravilih, zapisanih v dodatku tega priporočila, ki nadomešča Priporočilo R (87) 3 Odbora ministrov o evropskih zaporskih pravilih;

- naj zagotovijo, da bosta to priporočilo in njegova priložena razlaga prevedeni in razposlana na čim več krajev, predvsem pravnim organom, zaposlenim v zaporih in zapornikom;

Dodatek priporočilu (2006)2

I. del

Splošna načela

1. Osebe, ki jim je odvzeta prostost, so obravnavane tako, da so spoštovane njihove človekove pravice.
2. Osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, imajo vse pravice, ki jim niso bile pravno odvzete s tem, ko so jih obsodili ali so bili oddani v preiskovalni zapor.
3. Omejitve gibanja osebam, ki jim je bila odvzeta prostost, naj bodo najnujnejše in skladne z zakonitim ciljem, za katerega so omejitve postavljene.
4. Razmere v zaporih, ki kršijo človekove pravice zapornikov, niso opravičljive zaradi pomanjkanja virov.
5. Življenje v zaporu je čim bolj prilagojeno pozitivnim življenjskim razmeram zunaj zapora.
6. Vsak zapor je voden tako, da bo tistim, ki jim je bila odvzeta svoboda, olajšano ponovno vključevanje v svobodno družbo.
7. Vzpodbuja se sodelovanje z zunanjimi socialnimi službami in kolikor je mogoče tudi vključevanje civilne družbe v zaporniško življenje.
8. Osebe v zaporu opravljajo pomembno javno službo in njihov izbor, izobraževanje in delovni pogoji jim morajo dopuščati, da ohranjajo visoke standarde skrbi za zapornike.
9. Vsi zapori naj bodo deležni rednega vladnega in neodvisnega nadzora.

Področje uporabe

10.1 Evropska zaporska pravila se uporabljajo za osebe, ki so jih sodne oblasti predale v preiskovalni zapor ali jim je bila po obsodbi odvzeta svoboda.

10.2. Po pravilu so lahko osebe, ki so jih v preiskovalni zapor predale sodne oblasti ali jim je bila odvzeta svoboda po obsodbi, zaprte le v zaporih, to je v institucijah, ki so namenjene pripornikom in obsojencem.

10.3. Pravila veljajo tudi za osebe:

- a. ki so lahko v zaporu priprte zaradi kakega drugega vzroka ali
- b. so jih v preiskovalni zapor predale sodne oblasti ali jim je bila odvzeta svoboda po obsodbi in ki so lahko zaradi kakršnegakoli razloga priprte nekje drugje.

10.4 Vse osebe, ki so zaprte v zaporu ali so zaprte na način, kot je navedeno v točki b. tretjega odstavka 10. pravila, se štejejo za zapornike, ki so jim namenjena ta pravila.

11.1 Mladoletniki, mlajši od 18 let, ne smejo biti zaprti v zaporih za odrasle, ampak v ustanovah, namenjenih posebej zanje.

11.2 Če so mladoletniki kljub temu izjemoma zaprti v takem zaporu, naj bodo določena posebna pravila, ki upoštevajo njihovo stanje in potrebe.

12.1 Osebe z duševno boleznijo in tisti, čigar duševno zdravje ne dopušča pridržanja v zaporu, naj bodo priprti v posebnih ustanovah.

12.2 Če so te osebe izjemoma kljub temu zaprte v zaporu, so potrebna posebna pravila, ki upoštevajo njihovo stanje in potrebe.

13. Ta pravila morajo biti uveljavljena nepristransko, brez diskriminacije na kakršnikoli podlagi, kot na primer glede na spol, raso, barvo kože, veroizpoved, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, bogastvo, rojstvo ali drugačen položaj.

II. del

Pogoji prestajanja kazni

Sprejem

14. Nihče ne more biti sprejet ali pridržan v zaporu kot zapornik brez veljavnega naloga v skladu z notranjo zakonodajo.

15.1 Pri sprejemu morajo biti takoj vpisani podatki, ki se nanašajo na vsakega novega zapornika:

- a. podatek o identiteti zapornika;
- b. vzroki za odvzem svobode in kdo jo je odredil;
- c. dan in ura sprejema;
- d. seznam osebnih predmetov zapornika, ki morajo biti shranjeni v skladu z 31. pravilom;
- e. vse vidne poškodbe in pritožbe o predhodnem trpinčenju in
- f. odvisno od potrebe po medicinski zaupnosti, kakršnakoli informacija o zapornikovem zdravju, ki se nanaša na fizično ali duševno stanje zapornika ali drugih.

15.2 Pri sprejemu morajo biti vsi zaporniki obveščeni v skladu s 30. pravilom.

15.3 Obvestilo o odvzemu svobode mora biti podano takoj po sprejemu, v skladu z devetim odstavkom 24. pravila.

16. Čim prej po sprejemu:

- a. mora biti podatek o zdravstvenem stanju zapornika pri sprejemu dopolnjen z zdravstvenim pregledom v skladu z 42. pravilom;
- b. mora biti odrejena ustrezna stopnja varnosti zapornika v skladu z 51. pravilom;
- c. mora biti določena ocena nevarnosti zapornika v skladu z 52. pravilom;
- d. mora biti vsak razpoložljiv podatek o socialnem stanju zapornika ovrednoten zato, da bodo njegove osebne in socialne potrebe takoj obravnavane in
- e. za obsojene zapornike morajo biti sprejeti potrebni ukrepi za izvajanje programov v skladu z VIII. delom pravil.

Razporeditev in nastanitev

17.1 Zaporniki morajo biti razporejeni v zapore, ki so po možnosti blizu njihovega doma ali služb za socialno rehabilitacijo.

- 17.2 Razporejanje mora upoštevati tudi zahteve glede nadaljnje kazenske preiskave, varnosti in zaščite ter potrebe za zagotavljanje ustreznih režimov vsem zapornikom.
- 17.3 Če je mogoče, se je treba z zaporniki posvetovati o njihovi prvi razporeditvi in poznejši premestitvi iz enega v drug zapor.
- 18.1 Nastanitev zapornikov, predvsem spalni prostori, morajo spoštovati človekovo dostojanstvo in po najboljših možnostih zasebnost. Zadostiti morajo zdravstvenim in higienskim potrebam, upoštevati morajo klimatske razmere, velikost prostora, količino zraka, svetlobe, ogrevanja in prezračevanje.
- 18.2 V vseh prostorih, v katerih bodo morali živeti, delati ali se zbirati zaporniki:
- morajo biti okna dovolj velika, da lahko v njih zaporniki v normalnih razmerah berejo ali delajo pri naravni svetlobi in je omogočen dostop svežega zraka, razen kadar v njih deluje ustrezna klimatska naprava;
 - umetna svetloba mora zadostiti priznanim tehničnim standardom in
 - alarmni sistem mora zapornikom omogočati takojšnjo povezavo z osebjem.
- 18.3 Posebne najnujnejše zahteve, upoštevajoč zadeve, na katere se nanašata prvi in drugi odstavek, naj bodo opredeljene v notranji zakonodaji.
- 18.4 Notranja zakonodaja naj zagotavlja načine, ki bodo omogočali, da te najnujnejše zahteve ne bodo kršene zaradi prenatrpanosti zaporov.
- 18.5 Zaporniki naj bodo ponoči nastanjeni v enoposteljnih sobah oziroma celicah, razen če sami ne želijo nastanitve deliti z drugimi.
- 18.6 Nastanitev je lahko skupna le, če je primerno in zaporniki, primerni za to, naj se družijo.
- 18.7 Zapornikom naj se da možnost izbire, preden se od njih zahteva, da delijo spalne prostore.
- 18.8 Pri odločanju o nastanitvi zapornikov v posebne zapore ali oddelke naj se posebna pozornost nameni temu, da bodo:
- obdolženci ločeni od obsojencev;
 - moški ločeni od žensk in
 - mlajši zaporniki ločeni od starejših.
- 18.9 Obstajajo izjeme pri zahtevah za ločeno namestitev pod pogoji iz osmega odstavka, ko naj bi zaporniki sodelovali v skupnih dejavnostih. Te skupine morajo biti ponoči vedno ločene med seboj, razen če se strinjajo, da bi bili zaprti skupaj, in zaporске oblasti odredijo, da je to v najboljšem interesu vseh zapornikov.
- 18.10 Namestitev vseh zapornikov naj bo omejena z najmanj omejevalnimi varnostnimi zahtevami, ki hkrati zadostijo tveganju za begosumnost, samopoškodbe ali poškodovanje drugih.
- Higiiena*
- 19.1 Vsi deli zapora naj bodo ves čas primerno vzdrževani in čisti.
- 19.2 Ob sprejemu zapornika v zapor mora biti celica čista.
- 19.3 Zaporniki morajo imeti takojšen dostop do sanitarij, ki so higienske in spoštujejo zasebnost.
- 19.4 Zagotovljeni naj bodo primerni prostori, v katerih se bo zapornik lahko kopal ali prhal, pri primerni temperaturi glede na geografski položaj, če je mogoče dnevno ali vsaj dvakrat tedensko (ali pogosteje, če je to potrebno) zaradi splošne higijene.

19.5 Zaporniki naj bodo čisti, skrbijo naj, da bodo njihove obleke in spalni prostori čisti in snažni.

19.6 Zaporske oblasti naj zagotovijo sredstva in čistilne pripomočke.

19.7 Sprejmejo naj se posebne določbe, ki bodo zagotavljale higienske potrebe žensk.

Oblačila in posteljnina

20.1 Zapornikom, ki nimajo primernih lastnih oblačil naj se priskrbijo podnebju primerna oblačila.

20.2 Tovrstna oblačila naj ne bodo sramotna ali ponižujoča.

20.3 Vsa oblačila naj se ohranjajo v dobrem stanju in naj bodo zamenjana, ko je potrebno.

20.4 Od zapornikov, ki dobijo dovoljenje za izhod iz zapora, naj se ne zahteva, da so oblečeni v oblačila, značilna za zapornike.

21. Vsakemu zaporniku naj se zagotovita ločena postelja in ločena posteljnina, ki naj se ohranja v dobrem stanju in naj se pogosto menja, da bo zagotovljena čistoča.

Prehrana

22.1 Zapornikom naj se zagotavlja prehrana, ki je primerna za njihovo starost, zdravje, fizično stanje, vero, kulturo in naravo njihovega dela.

22.2 Zahteve glede prehranjevanja, tudi minimalna energetska in beljakovinska vrednost, naj bodo predpisane z notranjo zakonodajo.

22.3 Hrana naj bo pripravljena in postrežena higienično.

22.4 Dnevno naj bodo predpisani trije obroki, časovno primerno razporejeni.

22.5 Čista pitna voda naj bo zapornikom na razpolago ves čas.

22.6 Zdravnik splošne prakse ali usposobljena medicinska sestra naj prilagodi vsebino hrane posamezni osebi, tako da bo ustrezala njenim zdravstvenim potrebam.

Pravni nasvet

23.1 Vsak zapornik je upravičen do pravnega nasveta. Zaporske oblasti jim morajo zagotoviti primeren dostop do takšne pomoči.

23.2 Zaporniki se lahko posvetujejo o kakršnikoli pravni zadevi s pravnim svetovalcem po njihovi izbiri in na njihov račun.

23.3 Kjer obstaja program brezplačne pravne pomoči, naj oblasti omogočijo zaporniku dostop do nje.

23.4 Posvetovanje in ostali stiki, vključujoč dopisovanje med zaporniki in njihovimi pravnimi svetovalci o pravnih zadevah, naj bodo zaupni.

23.5 Sodne oblasti lahko v izjemnih okoliščinah omejijo to zaupnost, da bi s tem preprečili hujše kaznivo dejanje ali večje kršitve varnosti in zaščite v zaporih.

23.6 Zapornikom se dovoli, da imajo pri sebi dokumente, ki se nanašajo na njihove pravne postopke ali dostop do njih.

Stik z zunanjim svetom

24.1 Zapornikom se dovoli, da čim pogosteje pišejo pisma, telefonirajo ali kako drugače navezujejo stike z družino, drugimi osebami, predstavniki zunanjih organizacij in da jih te osebe tudi obiskujejo.

24.2 Stiki in obiski se lahko omejijo ali nadzirajo, ko je nujno za nadaljevanje kazenske preiskave, vzdrževanje reda, varnosti in zaščite, preprečitve kaznivih dejanj in zaščite prič kaznivega dejanja. Kljub vsemu naj tovrstne omejitve, tudi posebne omejitve, določene s strani sodnih oblasti, dopuščajo sprejemljiv najmanjši stik.

24.3 Notranja zakonodaja naj določi državne in mednarodne organe in predstavnike, s katerimi stiki z zaporniki ne smejo biti prepovedani.

24.4 Obiski naj bodo urejeni tako, da bosta zapornikom omogočena vzdrževanje in razvijanje družinskih vezi na najobičajnejši mogoč način.

24.5 Zaporske oblasti naj pomagajo zapornikom, da bodo ohranjali stik z zunanjim svetom, ter jim zagotavljajo primerno podporo skupnosti.

24.6 Zaporniku naj bo nemudoma sporočena vsakršna informacija o smrti ali hujši bolezni bližnjega sorodnika.

24.7 Ko okoliščine to dopuščajo, naj se zapornikom dovoli, da zapustijo zapor s spremstvom ali brez, da obiščejo bolnega sorodnika, se udeležijo pogreba ali iz drugih humanih razlogov.

24.8 Zapornikom naj bo dovoljeno, da nemudoma obvestijo svoje družine o priprtju ali premestitvi v drugo ustanovo, resni bolezni ali poškodbi, zaradi katere bi lahko trpeli.

24.9 Ob sprejemu zapornika v zapor, smrti, resni bolezni, hujši poškodbi ali premestitvi v bolnišnico naj oblasti, razen če zapornik izrazi željo da tega ne storijo, nemudoma obvestijo zakonca ali partnerja zapornika, če je zapornik sam, pa najbližjega sorodnika in druge osebe, ki jih je zapornik predhodno določil.

24.10 Zapornikom naj se omogoči, da so redno seznanjeni z javnimi zadevami, naročanjem in branjem časopisov in preostalih publikacij, poslušanjem radia, gledanjem televizijskih oddaj, razen če v posameznem primeru to sodna oblast prepove za točno določen čas.

24.11 Zaporske oblasti naj zagotovijo, da bodo zaporniki lahko sodelovali na volitvah, referendumih in preostalih področjih javnega življenja do te mere, ko njihova pravica do udeležbe ni prepovedana z notranjo zakonodajo.

24.12 Zapornikom naj bo omogočeno, da imajo stike z mediji, razen če ne obstajajo prepričljivi razlogi, da se lahko prepovejo, da bi ohranili varnost in zaščito, ki je v javnem interesu ali da bi zaščitili integriteto žrtev, drugih zapornikov ali osebja.

Zaporni režim

25.1 Zaporniški režim, ki se izvaja za vse zapornike naj nudi uravnotežene programe aktivnosti.

25.2 Zapornikom naj se omogoči, da so čim več ur na dan zunaj svojih celic, kar je nujno za primerno raven človeške in socialne povezave.

25.3 Režim naj omogoča zadovoljevanje socialnih potreb zapornikov.

25.4 Posebna pozornost naj bo posvečena potrebam zapornikom, ki so utrpeli fizično, psihično ali spolno zlorabo.

Delo

26.1 Delo v zaporih naj bo predstavljeno kot pozitivni dejavnik zaporniškega režima in naj se ga nikoli ne uporablja za kaznovanje.

26.2 Zaporske oblasti naj si prizadevajo zagotavljati delo koristne narave.

26.3 Delo naj čim bolj vzdržuje ali povečuje zapornikovo možnost, da si prisluži sredstva za življenje po odpustitvi iz zapora.

26.4 Skladno s 13. pravilom si je treba prizadevati za preprečitev spolne diskriminacije glede na vrsto dela.

26.5 Zaporniki, še posebej mlajši, naj imajo možnost opravljati delo, ki vključuje tudi usposabljanje.

26.6 Zaporniki naj izberejo vrsto zaposlitve, ki jo želijo opravljati, v okviru možnosti, ki so na razpolago, primerne selekcije usposabljanja ter zahtev dobrega reda in discipline.

26.7 Organizacija in metode dela v ustanovi naj bodo čim bolj podobne enakemu delu zunaj zapora, da bi se pripravilo zapornike na pogoje normalnega poklicnega življenja.

26.8 Kljub uresničevanju cilja finančnega dobička gospodarske dejavnosti v instituciji, kar je pomembno za doseganje standardov, izboljšanje kakovosti in ravni usposabljanja, interesi zapornikov naj ne bodo podrejeni tem namenom.

26.9 Zaporske oblasti naj preskrbijo delo zapornikov same ali vsodelovanju z drugimi zasebnimi pogodbeniki v zaporu ali zunaj njega.

26.10 Na vseh nivojih mora biti zagotovljeno pravično plačilo za delo zapornika.

26.11 Zapornikom naj se omogoči, da porabijo vsaj del svojega zaslužka za odobrene potrebščine za svojo uporabo in da pošljejo del zaslužka družini.

26.12 Zapornike se vzpodbuja, da del zaslužka prihranijo. Ta del se jim bo nato izplačal ob odhodu iz zapora ali pa bo namenjen za ostale odobrene namene.

26.13 Zdravstveni in varnostni ukrepi naj zapornike primerno varujejo in ne smejo biti manj strogi od tistih, ki veljajo za delavce zunaj zaporov.

26.14 Sprejmejo naj se določbe, ki bodo zavarovale zapornike pred poškodbami v industriji, vključno s poklicno boleznijo. Te določbe naj ne bodo manj stroge od tistih, ki jih določa notranja zakonodaja za delavce na terenu.

26.15 Najdaljši dnevni in tedenski delavnik naj bo določen v skladu z lokalnimi določili ali običaji, ki veljajo za zaposlovanje delavcev.

26.16 Zaporniki naj imajo vsaj en prost dan v tednu ter dovolj časa za izobraževanje in druge dejavnosti.

26.17 Zaporniki, ki delajo, naj bodo čim bolj vključeni v nacionalni sistem socialnega zavarovanja.

Vadba in rekreacija

27.1 Če vremenske razmere dopuščajo, naj se vsakemu zaporniku omogoči, da bo imel vsaj eno uro telovadbe na prostem dnevno.

27.2 Če je vreme slabo, naj se jim omogoči vadba na drugačen način.

27.3 Zaporski režimi naj vsebujejo tudi primerno organizirane dejavnosti, ki bodo spodbujale fizično pripravljenost in dovoljevale dodatne vaje ter možnosti rekreacije.

27.4 Zaporске oblast naj omogočajo tovrstne dejavnosti s primernimi napravami in opremo.

27.5 Zaporске oblasti naj organizirajo posebne dejavnosti za zapornike, ki jih potrebujejo.

27.6 Zagotovljena naj bo možnost rekreacije, ki vključuje šport, igre, kulturne dejavnosti, hobije in druge dejavnosti v prostem času. Zapornikom naj bo dovoljeno, da jih organizirajo.

27.7 Zapornikom naj bo dovoljeno, da se med vadbo družijo, da bi se tako udeležili športnih dejavnosti.

Izobraževanje

28.1 Vsak zapor naj si prizadeva, da bo zapornikom omogočil dostop do izobraževalnih programov, ki so čim bolj vsestranski in bodo zadostili njihovim potrebam, ob spoštovanju njihovih želja.

28.2 Prednost se daje zapornikom, ki potrebujejo pomoč pri pisanju in računanju, in tistim, ki jim primanjkuje osnovna ali poklicna izobrazba.

28.3 Posebna pozornost naj bo usmerjena izobrazbi mladih zapornikov in tistih s posebnimi potrebami.

28.4 Izobraževanje naj ne bi imelo nižjega statusa kot delo v zaporih in zaporniki naj ne bodo zaradi izobraževanja finančno ali kako drugače prikrajšani.

28.5 Vsak zavod naj ima knjižnico, ki je na razpolago vsem zapornikom in je primerno založena z rekreacijskimi ter izobraževalnimi viri, knjigami in drugimi mediji.

28.6 Če je mogoče, naj bo knjižnica v zaporu povezana z drugimi knjižnicami v območju.

28.7 Zaporniki:

a. naj bodo vključeni v sistem izobraževanja in poklicnega usposabljanja, ki je sprejet v državi, tako da bodo po odpustu lahko nadaljevali izobraževanje ali poklicno usposabljanje brez kakršnih koli težav in

b. naj sodelujejo pod pokroviteljstvom zunanjih izobraževalnih ustanov.

29.1 Spoštovana mora biti svoboda misli, vesti in veroizpovedi.

29.2 Pravila v zaporih naj omogočijo, da bodo zaporniki lahko živeli po zahtevah svoje veroizpovedi in sledili svojim prepričanjem, da bodo lahko obiskovali obrede in srečanja, ki jih bodo vodili predstavniki njihove vere ali prepričanja, da bodo lahko sprejeli njihov obisk kot zaupen, in da bodo imeli v lasti knjige ali literaturo, ki se nanaša na vero ali prepričanje.

29.3 Zapornikov naj se ne sili v življenje po zahtevah določene veroizpovedi ali prepričanja, v obiskovanje verskih obredov ali srečanj, v sodelovanje pri verskih obredih ali v sprejemanje obiska verskega predstavnika.

Informacije

30.1 Ob sprejemu ali ko je to kasneje potrebno, naj se vse zapornike obvešča pisno ali ustno v jeziku, ki ga razumejo, o pravilih discipline v zaporu ter njihovih pravicah in dolžnostih.

30.2 Zapornikom naj se omogoči, da imajo pri sebi pisno različico informacij, ki so jim bile dane.

30.3 Zapornike je treba obvestiti o vsakem pravnem postopku, v katerega so vključeni in če so obsojeni, tudi o času, ki ga bodo prestali v zaporu ter o možnostih predčasne izpustitve.

Lastnina zapornikov

31.1 Vsakršna lastnina zapornikov, ki jo po hišnem redu v zaporu zaporniki ne morejo imeti pri sebi, naj bo ob prihodu v zavod varno spravljena.

31.2 Zapornik, čigar lastnina je bila varno spravljena, mora podpisati inventar lastnine.

31.3 Omogoči naj se, da bo lastnina hranjena v primernih pogojih.

31.4 Če je nujno, da se lastnina uniči, naj se to zapiše in o tem mora biti zapornik obveščen.

31.5 Zapornikom naj bo zaradi potreb po higieni, dobrem redu in varnosti dovoljeno, da kupijo ali na drugače pridobijo dobrine, vključno s hrano in vodo za njihove osebne potrebe po cenah, ki niso višje od tistih v družbi.

31.6 Če zapornik prinese s seboj zdravila, zdravnik splošne prakse odloči o njihovi uporabi.

31.7 Če imajo zaporniki možnost, da hranijo svojo lastnino, naj zaporske oblasti pomagajo, da bodo stvari varno spravljene.

Premestitev zapornikov

32.1 Ob premestitvi zapornikov v zapor ali iz zapora ali drugam, npr. sodišča ali bolnišnice, naj bodo zaporniki čim manj izpostavljeni javnosti. Sprejeti naj bodo potrebni ukrepi, ki bodo zagotovili njihovo anonimnost.

32.2 Prepovedan je prevoz zapornikov z neprimerno ventilacijo ali svetlobo ali na takšen način, ki bi jim povzročal nepotrebno fizično stisko ali ponižanje.

32.3 Prevoz zapornikov naj se izvrši na stroške in pod vodstvom oblasti.

Odpust zapornikov

33.1 Vsi zaporniki naj se odpustijo brez vsakršne zamude, ko poteče njihov nalog ali ko sodišče ali drug organ odredi njihovo izpustitev.

33.2 Zapišeta naj se datum in čas odpusta.

33.3 Vsi zaporniki naj imajo podporo pri načrtih, ki so namenjeni pomoči pri njihovi vrnitvi v družbo po odpustu.

33.4 Ob odpustu zapornika mu morajo biti vrnjeni vsi predmeti in denar, ki so bili pod varnim nadzorstvom, razen če je bil odrejen odvzem denarja ali so bili predmeti poslani iz zavoda ali če je bilo nujno uničiti te predmete zaradi higienskih vzrokov.

33.5 Zapornik mora podpisati potrdilo o vrnjeni lastnini.

33.6 Kadar je datum odpusta vnaprej dogovorjen, je treba zaporniku omogočiti medicinski pregled, ki bo v skladu z 42. pravilom in bo čim bližje datumu odpusta.

33.7 Sprejeti naj bodo ukrepi, ki bodo zapornikom ob odpustu zagotovili, da imajo pri sebi potrebne dokumente in identifikacijske listine ter jim pomagali najti primerno nastanitev in delo.

33.8 Odpuščenim zapornikom naj se zagotovijo nujna sredstva za življenje, geografskem položaju in letnemu času primerna in potrebna obleka in denar, da lahko prispejo v namenjen kraj.

Ženske

34.1 Ob posebnih določbah teh pravil, ki se nanašajo na zaprte ženske, naj bodo oblasti še posebej pozorne na potrebe žensk, kot so njihove fizične, poklicne in psihološke potrebe, ko se sprejemajo odločitve, ki se nanašajo na katerekoli vidike zaprtja.

34.2 Posebej si je treba prizadevati, da bodo ženskam v zaporih zagotovljene posebne storitve, glede na njihove potrebe iz četrtega odstavka 25. pravila.

34.3 Zapornicam naj se omogoči, da bodo rojevale zunaj zavoda. Če je otrok rojen v zavodu, naj se mu zagotovijo vsa nujna pomoč in pripomočki.

Mladoletniki v zaporu

35.1 Kjer so v zaporu za odrasle izjemoma zaprti mladoletniki, stari manj kot 18. let, morajo oblasti zagotoviti, da bodo poleg storitev, namenjenih vsem zapornikom; zaporniki, ki so mladoletni, imeli dostop do socialnih, psiholoških in izobraževalnih služb, verskih in rekreacijskih ali njim podobnim programom namenjenih za mladoletnike v skupnosti.

35.2 Vsak zapornik, ki je mladoleten in je bil vključen v obvezno šolanje, naj ima dostop do tovrstnega izobraževanja.

35.3 Dodatna pomoč naj bo zagotovljena mladoletnikom, ki so odpuščeni iz zapora.

35.4 Kadar so mladoletniki zaprti, naj bodo ločeni od preostalih odraslih zapornikov, razen če se odloči, da je to v njihovem najboljšem interesu.

Otroci (dojenčki, majhni otroci)

36.1 Otroci so lahko v zaporu skupaj s starši, samo ko je to najboljše zanje. Ne smejo se obravnavati kot zapornike.

36.2 Kadar je majhnim otrokom dovoljeno biti v zaporu skupaj s starši, naj se hkrati zagotovijo posebne otroške sobe in prisotnost usposobljenih oseb v času, ko je starš udeležen pri dejavnosti, pri kateri otrok ne more biti navzoč.

36.3 Zagotovljena naj bo posebna namestitve za dobrobit teh otrok v zaporu.

Tuji državljani

37.1 Zaporniki, ki so tuji državljani, naj bodo brez odlašanja obveščeni o svoji pravici, da lahko zaprosijo za stik z diplomatskim ali konzularnim predstavnikom njihove države. Naj se jim dovolijo primerni pogoji, da bodo lahko komunicirali z diplomatsko-konzularnimi predstavniki svoje države.

37.2 Zapornikom, ki so državljani države, ki nima diplomatsko-konzularnih predstavništev v državi, beguncem ali osebam brez državljanstva naj se omogoči, da bodo navezali stike z diplomatskim predstavnikom tiste države, ki je pristojna za zastopanje interesov matične države, nacionalne ali mednarodne oblasti, katerih naloga je skrbeti za interese takih oseb.

37.3 V interesu tujega državljana v zaporu, ki ima posebne potrebe, naj se zaporske oblasti posvetujejo in sodelujejo z diplomatskim ali konzularnim predstavnikom, ki zapornika zastopa.

37.4 Tujim zapornikom naj se zagotovijo posebne informacije o pravni pomoči.

37.5 Zapornike tuje države naj se obvesti o možnosti izvršitve kazni v zaporu matične države.

Etnične ali jezikovne manjšine

38.1 Zapornikom, ki pripadajo določeni etnični ali jezikovni manjšini, naj se zagotovijo posebni ukrepi.

38.2 Če je to izvedljivo, naj se jim omogoči izvajanje kulturnih običajev različnih skupin.

38.3 Jezikovnim potrebam naj se zadosti tako, da se uporabi usposobljene prevajalce, in s tem, da se jim zagotovi vse pisno gradivo v jezikih, ki se uporabljajo v zaporu.

III. Del

Zdravje

Zdravstveno varstvo

39. Zaporske oblasti naj skrbijo za zdravje vseh zapornikov, ki so v njihovi skrbi.

Organizacija zdravstvenega varstva v zaporih

40.1 Zdravstvene službe v zaporih naj bodo organizirane v povezavi s splošnimi zdravstvenimi ustanovami v občini ali v državi.

40.2 Zdravstvena politika v zaporih naj bo vključena in skladna z notranjo zdravstveno politiko.

40.3 Zaporniki naj imajo možnost dostopa do zdravstvenih služb v državi, brez vsakršnega zapostavljanja na podlagi njihove pravne situacije.

40.4 Zdravstvene službe v zaporu naj si prizadevajo za odkrivanje in zdravljenje fizičnih ali duševnih bolezni ali poškodb, zaradi katerih lahko zaporniki trpijo.

40.5 V ta namen se zaporniku zagotovi vsa potrebna zdravstvena, kirurška in psihiatrična pomoč, vključno s tisto, ki je na razpolago v tistem kraju.

Medicinsko in zdravstveno osebje

41.1 Vsak zapor naj ima zdravstveno službo, kjer je vsaj en usposobljen zdravnik splošne medicine.

41.2 Zagotovi naj se, da bo zdravnik splošne medicine na razpolago v vsakem trenutku, ko je nujno, brez zamud.

41.3 Če zapori nimajo splošnega zdravnika, zaposlenega za poln delovni čas, naj zagotovijo, da bo redno obiskoval zapor zdravnik splošne medicine, ki dela polovičen delovni čas.

41.4 Vsak zapor naj ima osebje, ki je primerno usposobljeno za zdravniško pomoč.

41.5 Zapornikom naj bodo na voljo usposobljeni zdravniki in optiki.

Obveznosti zdravnika splošne medicine

42.1 Zdravnik splošne medicine ali usposobljena medicinska sestra, ki poroča zdravniku splošne medicine, mora pregledati zapornika takoj ko je najprej možno po njegovem sprejemu, razen če je to očitno nepotrebno.

42.2 Zdravnik splošne medicine ali usposobljena medicinska sestra, ki poroča zdravniku splošne medicine, mora zapornika pregledati pred odpustom, če je tako zaproseno in mora pregledati zapornika vedno, ko je to nujno.

42.3 Ob pregledu zapornika mora biti zdravnik splošne medicine ali usposobljena medicinska sestra, ki poroča zdravniku splošne medicine, še posebej pozorna na naslednje:

- a. na pravila medicinske zaupnosti;
- b. diagnosticirati morata fizične ali duševne bolezni ter sprejeti vse potrebne ukrepe za nadaljnje zdravljenje;
- c. zapisovati in poročati morata pristojnim oblastem o znakih ali simptomih, ki kažejo na zlorabo nasilja, ki bi ga lahko doživel zapornik;
- d. ukvarjati se z odstranitvijo znakov, ki se pojavijo kot posledica jemanja drog, zdravil ali alkohola;
- e. ugotavljati morata psihološki ali podoben stres, ki nastane kot posledica pomanjkanja svobode;
- f. osamiti morata zapornike, za katere se sumi, da so okuženi ali imajo nalezljivo bolezen, med okužbo in jim nameniti potrebno skrb;
- g. zagotavljati morata, da zaporniki okuženi z virusom HIV niso v osamitvi iz tega razloga;
- h. opazovati morata fizične ali duševne poškodbe, ki bi lahko ovirale življenje po odpustu iz zavora;
- i. določiti morata telesno sposobnost zapornika za delo in vadbo in
- j. dogovarjati se morata z lokalnimi službami za nadaljevanje nujnega zdravniškega in psihiatričnega zdravljenja po odpustu, če se zaporniki strinjajo s takim dogovorom.

43.1 Zdravnik splošne prakse naj skrbi za fizično in duševno zdravje zapornikov in naj sprejme, pod pogoji in tako pogosto, kot je to določeno v zdravstvenih standardih v skupnosti, vse bolne zapornike, tiste, ki prijavijo bolezen ali poškodbo in vsakega zapornika, na katerega je pozornost še posebej usmerjena.

43.2 Zdravnik splošne medicine ali usposobljena medicinska sestra, ki poroča zdravniku splošne medicine, naj posveča posebno pozornost zdravju zapornikov, ki so v osamitvi na podlagi disciplinske kazni. Obiskuje naj ga dnevno, zagotovi naj mu takojšnjo zdravstveno nego in pomoč na zahtevo zapornika ali osebja v zaporu.

43.3 Zdravnik splošne prakse naj obvesti direktorja, kadar misli, da je zapornikovo fizično ali duševno zdravje izpostavljeno hudemu tveganju, če bi še naprej ostal v zaporu ali ostal podrejen kakršnemu koli položaju v zaporu ali osamitvi kot disciplinski kazni.

43.4 Zdravnik splošne prakse ali pristojne oblasti morajo pogosto nadzirati, zbirati informacije in svetovati direktorju o:

- a. količini, kakovosti, pripravi in postrežbi hrane in pijače;
- b. higieni in čistoči ustanove in zapornikov;
- c. zdravstvenih razmerah, gretju, svetlobi, ventilaciji v ustanovi in
- d. ustreznosti in čistoči prostorov v zaporih, oblačil zapornikov in posteljnine.

45.1 Direktor naj obravnava poročila in nasvete zdravnika splošne prakse in pristojnih oblasti in deluje skladno s 43. in 44. pravilom. Kadar se s priporočili strinja, naj sprejme ukrepe za njihov sprejem.

45.2 Če priporočila zdravnika splošne prakse niso v pristojnosti direktorja zavora ali če se direktor z njimi ne strinja, naj nemudoma sporoči nasvet zdravnika splošne prakse in svoje poročilo višji oblasti.

Zdravstveno varstveni ukrepi

46.1 Bolna oseba, ki potrebuje specialistično zdravljenje, naj bo prepeljana v specializirane ustanove ali javne bolnišnice, ko taka obravnava ni na voljo v zaporu.

46.2 Ko ima zapor lastne bolniške nastanitve, naj bodo primerno opremljene. Imeti mora primerno osebje, ki bo zagotovilo zapornikom zadostno skrb in nego.

Duševno zdravje

47.1 Specializirani zavori ali oddelki pod medicinskim nadzorstvom naj bodo na razpolago za opazovanje in obravnavo zapornikov, ki trpijo zaradi duševne bolezni ali anomalije, ki ne spadajo nujno pod 12. pravilo.

47.2 Medicinska služba v zaporih naj zagotovi psihiatrično obravnavo vseh zapornikov, ki tako pomoč potrebujejo, in naj se še posebej zavzema za preprečevanje samomorov.

Druge zadeve

48.1 Z zaporniki naj se ne delajo poizkusi brez njihovega soglasja.

48.2 Prepovedani so poizkusi, katerih posledice lahko privedejo do fizične ali duševne bolečine ali kakšne druge poškodbe.

IV Del

Dober red

Splošni pristop do dobrega reda

49. Red v zaporu se vzdržuje ob upoštevanju potreb varnosti, zaščite in discipline, ter zagotavljanja življenjskih razmer za obsojene, ki spoštujejo človeško dostojanstvo in jim ponujajo programe dejavnosti, v skladu s 25. pravilom (zaporski režimi).

50. Zaradi potrebe po dobrem redu, varnosti in zaščiti naj se zapornikom omogoči, da razpravljajo o zadevah, ki so povezane s splošnimi razmerami v zaporu, ter da v zvezi z njimi komunicirajo z vodstvom v zaporu.

Varnost

51.1 Varnostni ukrepi, ki se izvajajo za posameznega obsojenca naj bodo na nivoju minimuma, ki je potreben, da se zagotovi njihovo varno prestajanje kazni.

51.2 Varnost, ki se izvaja s fizičnimi ovirami in drugimi tehničnimi sredstvi, se dopolnjuje s dinamično varnostjo, ki jo zagotavlja osebje, ki pozna obsojence, ki jih nadzira.

51.3 Ocena obsojenca se opravi takoj ko je mogoče po sprejemu v zapor. Zajema:

- a. tveganje, ki jo lahko predstavlja obsojenec za družbo, če pobegne;
- b. tveganje poskusa pobega, če bi ga izvedli sami ali z zunanjo pomočjo.

51.4 Vsakemu obsojencu se določijo varnostni pogoji na podlagi te stopnje nevarnosti.

51.5 Raven potrebnih varnostnih ukrepov se pregleduje v rednih razmakih med prestajanjem kazni.

Zaščita

52.1 Takoj ko je po sprejemu mogoče, naj se oceni, ali so zaporniki nevarni drugim zapornikom, zaposlenim v zaporu ali drugemu osebju, ki delajo ali obiskujejo zapor in ali bi se utegnili sami poškodovati.

52.2 Vsi postopki morajo zagotavljati varnost zapornikov, zaposlenih v zaporu in vseh obiskovalcev ter zmanjšati nevarnost nasilja in drugih dogodkov, ki bi lahko ogrožali varnost.

52.3 Na vse možne načine, si je treba prizadevati, da se zaporniki udeležujejo dnevnih dejavnosti na varen način.

52.4 Zapornikom naj se omogoči, da lahko pokličejo osebje v vsakem trenutku, tudi ponoči.

52.5 V zaporih naj se upoštevajo nacionalni zakoni iz področja zdravstva in varnosti (zaščite).

Posebna visoko varnostni in zaščitni ukrepi

- 53.1 Posebni visoko varnostni ali zaščitni ukrepi naj se uporabijo samo v posebnih okoliščinah.
- 53.2 Ko se takšni ukrepi uporabijo zoper kateregakoli obsojenca, se morajo predpisati jasni postopki.
- 53.3 Vrsta vsakega ukrepa, trajanje in vzrok zaradi katerega je ukrep uporabljen, mora biti določena v zakonu.
- 53.4. Kompetentna avtoriteta odobri uporabo ukrepov za posamezen primer, prav tako pa čas uporabe teh ukrepov.
- 53.5 Vsaka odločitev, ki bi razširila dogovorjen čas, mora biti ponovno potrjena s strani kompetentne avtoritete.
- 53.6 Takšni ukrepi naj se uporabijo samo za posameznike in nikoli za skupine obsojencev.
- 53.7 Vsak zapornik, zoper katerega se izvajajo ti ukrepi ima pravico do pritožbe, v skladu s pravilom 70.

Preiskava in nadzor

54. Morajo obstojati natančni postopki, po katerih ravna osebje, ki izvaja preiskavo:
- a. vseh prostorov, kjer zaporniki živijo, delajo in se zbirajo;
 - b. zapornike;
 - c. obiskovalce in njihovo lastnino in
 - d. osebje.
- 54.2 Notranja zakonodaja določa naravo in dogodke, v katerih so posebne preiskave dovoljene.
- 54.3 Osebje naj bo usposobljeno za opravljanje tovrstnih preiskav, tako da lahko zaznajo in preprečijo vsakršen poskus pobega ali tihotapljenja blaga, ter hkrati tudi za spoštovanje dostojanstva oseb, ki jih preiskujejo, in njihovo osebno lastnino.
- 54.4 S preiskovalnimi postopki, se oseb, ki so preiskovane, ne sme poniževati..
- 54.5 Osebo lahko preišče le osebje istega spola.
- 54.6 Osebje ne sme opravljati preiskave notranjih delov telesa.
- 54.7 Intimni pregled v zvezi s preiskavo lahko opravi le zdravnik splošne prakse.
- 54.8 Zaporniki naj bodo navzoči, ko se preiskuje njihova osebna lastnina, razen če posebne preiskovalne tehnike ali morebitna grožnja osebju to preprečujejo.
- 54.9 Obveznost varnosti in zaščite naj bo uravnotežena z ohranitvijo zasebnosti obiskovalcev.
- 54.10 Pri postopkih nadzora poklicnih obiskovalcev, kot so pravni zastopniki, socialni delavci, zdravniki splošne prakse itd., naj se sodeluje z njihovimi poklicnimi organizacijami, tako, da bo zagotovljeno ravnotežje med varnostjo in zaščito ter pravico do zaupnega poklicnega dostopa.

Kazniva dejanja

55. Vsako kaznivo dejanje storjeno v zaporu naj bo obravnavano na enak način kot tisto storjeno v družbi zunaj zapora ter v skladu z notranjo zakonodajo.

Disciplina in kaznovanje

56.1 Disciplinski postopki naj se uporabijo le kot skrajno sredstvo.

56.2 Kadar je mogoče, naj zaporske oblasti v zaporu uporabijo sredstva mediacije in obnove za rešitev sporov z in med zaporniki.

57.1 Samo vedenje, ki predstavlja grožnjo za dober red, varnost in zaščito, se lahko opredeli kot disciplinski prestopok.

57.2 Notranja zakonodaja naj določa:

- a. dejanja ali povzročitve zapornikov, ki pomenijo disciplinski prestopok;
- b. postopke, po katerih se vodijo disciplinska zaslišanja;
- c. vrsto in trajanje kazni, ki je lahko naložena;
- d. pristojno avtoriteto, ki lahko naloži takšno kazen in
- e. dostop do in avtoriteto, ki vodi pritožben postopek.

58. O vsakršni navedbi prekršitve disciplinskih pravil zapornika je potrebno poročati pristojni avtoriteti, ki naj nemudoma razišče zadevo.

59. Zaporniki, ki so obtoženi za disciplinski prestopok, morajo:

- a. biti nemudoma podrobno obveščeni v jeziku, ki ga razumejo, o naravi obtožbe zoper njega;
- b. imeti za pripravo obrambe primerni čas in sredstva;
- c. imeti dovoljenje, da se branijo sami ali s pomočjo pravnega zastopnika, kadar to zahtevajo interesi pravičnosti;
- d. imeti možnost, da zaprosijo za prisotnost priče, jo zaslišati ali jo zaslišati v njihovem imenu in
- e. imeti brezplačno pomoč prevajalca, če jezika na zaslišanju ne razumejo oziroma ga ne govorijo.

60.1 Vsaka kazen, ki je izrečena ob obsodbi za disciplinski prestopok, naj bo skladna z notranjo zakonodajo.

60.2 Strogost kazni naj bo sorazmerna s prestopkom.

60.3 Kolektivno kaznovanje, telesno kaznovanje, namestitvev v temne celice in vse ostale oblike nehumanega in ponižujočega ravnanja so prepovedane.

60.4 Kazen ne sme vključiti popolne prepovedi stikov z družino.

60.5 Disciplinska kazen samice naj bo izrečena le v izjemnih primerih, za določeno časovno obdobje, ki naj bo čim krajše.

60.6 Ukrepi prisile naj ne bodo nikoli uporabljeni kot kazen.

61. Zapornik, za katerega je ugotovljeno, da je storil disciplinski prestopok naj ima možnost pritožbe na pristojni in neodvisni višji organ.

62. Noben zapornik ne sme biti zaposlen ali pooblaščen pri disciplinski službi v zaporu.

Prepoved ponovnega sojenja

Zapornik nikoli ne sme biti dvakrat kaznovan za isto dejanje ali vedenje.

Uporaba sile

64.1 Osebe v zaporu ne sme uporabljati sile nad zaporniki, razen zaradi samoobrambe ali poskusa pobega, aktivnega ali pasivnega odpora zoper pravni red in vedno samo kot skrajno sredstvo.

64.2 Uporaba sile naj bo čim manjša in naj bo omejena na najkrajši mogoči čas.

65. Določi naj se natančen postopek uporabe sile, vključno z dogovorom o:

- a. različnih vrstah sile, ki se jo lahko uporabi;
- b. okoliščinah, v katerih se lahko uporabi različno vrsto sil;
- c. članih osebja, ki lahko uporabijo različno vrsto sile;
- d. zahtevani odobritvi, preden se sila uporabi in
- e. poročilih, ki morajo biti napisana po uporabi sile.

66. Osebje, ki se neposredno ukvarja z zaporniki, naj bo izurjeno v tehnikah, ki omogočajo čim manjšo uporabo sile pri posredovanju zaradi nasilnega zapornika..

67.1 Osebje drugih pravosodnih organov-policija naj bo vključeno v delo z zaporniki znotraj zaporov samo v izjemnih okoliščinah.

67.2 Obstaja naj formalni dogovor med oblastmi v zaporu in policijo, razen če je sodelovanje že določeno v domačem pravu.

67.3 Taki dogovori naj določajo:

- a. okoliščine, v katerih lahko policisti vstopijo v zapor, da razrešijo spor;
- b. obseg pristojnosti policije, ko je v zaporu, in odnos do direktorja zavora;
- c. različne oblike sile, ki jo lahko uporabijo člani teh služb;
- d. okoliščine, v katerih se lahko uporabi določena oblika sile;
- e. zahtevano odobritev, preden se sila uporabi in
- f. poročila, ki morajo biti napisana po uporabi sile.

Sredstva prisile

68.1 Uporaba verig in železja naj bo prepovedana.

68.2 Lisice, prisilni jopiči in druge naprave, ki omejujejo telo, ne smejo biti uporabljeni, razen:

- a. če je to nujno kot preventivni ukrep za beg med premestitvijo in se snamejo, ko je zapornik postavljen pred sodne ali upravne organe, razen če oblasti ne zahtevajo drugače in
- b. po navodilu direktorja, če druge metode nadzora odpovejo, z namenom da se zapornika zavaruje pred samopoškodbo, poškodbo drugih ali zaradi preprečitve poškodbe na stvareh. Določeno naj bo, da v teh primerih direktor nemudoma obvesti zdravnika splošne prakse in to sporoči višjim zaporskim oblastem.

68.3 Sredstva prisile se ne smejo uporabljajo dlje, kot je to nujno potrebno.

68.4 Način uporabe sredstev prisile naj bo natančno določen v notranji zakonodaji.

Orožje

69.1 Razen v nujnih primerih, osebje zavora ne sme nositi smrtonosnega orožja znotraj perimetra zavora.

69.2 Nošenje orožja, vključno z palico naj bo prepovedana osebam, ki so v stiku z zaporniki znotraj perimetra zavora, razen če je to nujno za varnost in zaščito ob posameznih incidentih.

69.3 Samo osebje, ki je za to usposobljeno, sme nositi orožje.

Prošnje in pritožbe

70.1 Zaporniki, posamično ali v skupini, naj imajo zadostne možnosti za podajanje prošenj ali pritožb direktorju zavora ali kakšnemu drugemu pristojnemu organu.

70.2 Če se zdi mediacija primerno sredstvo, naj bo uporabljena na prvem mestu.

70.3 Če je prošnja ali pritožba zavrnjena, mora biti to obrazloženo, zapornik pa naj ima možnost pritožbe na neodvisni organ.

70.4 Zaporniki ne smejo biti kaznovani zaradi podaje prošnje ali pritožbe.

70.5 Pristojne oblasti naj prav tako upoštevajo vsakršne morebitne pisne pritožbe s strani sorodnikov zapornika, kadar utemeljeno verjamejo, da so bile kršene njegove pravice.

70.6 Nobena pritožba s strani pravnega zastopnika ali organizacije, ki skrbi za dobrobit zapornika, ne sme biti podana, če se zapornik z njo ne strinja.

70.7 Zaporniki lahko poiščejo pravni nasvet glede pritožb, prizivov postopkov in pravne pomoči, kadar je to v interesu pravičnosti.

V. Del

Vodstvo in osebje

Delo v zaporu kot javna služba

71. Zapori so v pristojnosti javnih oblasti ločeno od vojske, policije in preiskovalnih služb.

72.1 Zapori naj bodo vodeni znotraj etičnega okvirja, ki priznava obvezo, da se zapornike obravnava humano in s spoštovanjem njihovega človeškega dostojanstva.

72.3 Obveznosti osebja so več kot tiste, ki so zahtevane v mejah varovanja. Upoštevajo naj potrebo po ponovni vključitvi zapornika v družbo po prestani kazni s pomočjo programa pozitivne skrbi in pomoči.

72.4 Osebje naj dela po visoko poklicnih in osebnih standardih.

73. Zaporske oblasti naj namenjajo veliko pozornosti pravilom, ki se nanašajo na osebje.

74. Vodstvo zavora mora posvečati posebno pozornost odnosom med osebjem, ki neposredno skrbi za zapornike in zapornikom, za katere skrbijo.

75. Osebje naj se ves čas vede primerno in opravlja svoje naloge tako, da bo za zgled za zapornikom.

Izbira osebja v zaporih

76. Osebje naj bo skrbno izbrano, primerno usposobljeno na začetku kot tudi nadalje. Plačani morajo biti kot poklicni delavci in imeti status, ki ga civilna družba lahko spoštuje.

77. Ob izbiri novega osebja naj zaporske oblasti še posebej namenijo pozornost integriteti, humanosti, profesionalni usposobljenosti ter osebni primernosti za zahtevno delo, ki ga bodo morali opravljati.

78. Profesionalno osebje v zaporih naj bo izbrano za nedoločen čas in naj ima javni status, z delovnim zavarovanjem, pod pogojem primerne obnašanja, učinkovitosti, dobrega fizičnega in duševnega zdravja ter primerne izobrazbe.

79.1 Plače naj bodo primerne, tako da se bo pridobilo in obdržalo primerno osebje.

79.2 Bonitete in pogoji zaposlitve naj odražajo zahtevno naravo dela kot del pravosodnih organov-policije.

80. Ko je nujno zaposliti osebje za določen delovni čas, naj se zanje uporablja enaka merila.

Usposabljanje osebja v zaporih

81.1 Pred nastopom dolžnosti naj se osebju omogoči usposabljanje na področju njihovih splošnih in posebnih obveznosti ter se od njega zahteva, da opravi praktični in teoretični test.

81.2 Vodstvo naj zagotavlja, da bo med njihovo kariero osebje vzdrževalo ali izboljševalo znanje ter poklicne sposobnosti z obiskovanjem tečajev usposabljanja in razvojem, ki naj bo organizirano ob primernih časovnih presledkih.

81.3 Osebju, ki je pristojno za posebne skupine zapornikov, kot so tuji državljani, ženske, mladoletniki ali duševno bolne osebe itd., naj bo omogočeno posebno usposabljanje za njihovo delo.

81.4 Usposabljanje osebja naj vsebuje navodila o mednarodnih in regionalnih instrumentih in standardih človekovih pravic, še posebej Evropsko konvencijo o temeljnih človekovih pravicah in svoboščinah ter Evropsko konvencijo o preprečitvi mučenja, nehumanega in ponižujočega ravnanja kot tudi evropska zaporska pravila.

Vodstvo zapora

82. Vodstvo naj bo izbrano in imenovano po načelih enakih možnosti, brez kakršnega koli razlikovanja glede na spol, raso, barvo, jezik, veroizpoved, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali socialni izvor, povezanost z narodno manjšino, lastnino, rojstvo ali drugačen status.

83. Zaporske oblasti naj uvedejo sistem organizacije in vodstva, ki:

- a. bo zagotavljal, da bodo zapori vodeni v skladu z visokimi standardi, ki so skladni z mednarodnimi in regionalnimi dokumenti človekovih pravic in
- b. bo omogočil dobre stike med zaporniki in med različnimi skupinami osebja v posameznih zaporih in primerno usklajevanje vseh oddelkov v zaporih in zunaj njih, ki zagotavljajo storitve za zapornike, še posebej s spoštovanjem skrbi za zapornike in njihovo ponovno vključevanje v družbo.

84.1 Vsak zapor naj ima direktorja, ki naj bo ustrezno izobražen, osebnostno oblikovan, upravno sposoben, primerno poklicno usposobljen in izkušen.

84.2 Direktorji naj bodo zaposleni za polni delovni čas in naj se povsem posvetijo poklicnim dolžnostim.

84.3 Zaporske oblasti naj zagotavljajo, da bo vsak zapor ves čas pod nadzorom direktorja, namestnika direktorja ali drugih pristojnih uradnikov.

84.4 Če je direktor pristojen za več kot samo en zapor, naj bo za vsak zapor dodeljen še dodatni uradnik.

85. Moški in ženske naj bodo med osebjem zapora enakomerno zastopani.

86. Zagotavlja naj se, da se bodo vodje posvetovali z osebjem o splošnih zadevah in še posebej o pogojih, ki se nanašajo na njihovo zaposlitev.

87.1 Omogočijo naj se najboljše možni stiki med vodstvom, ostalim osebjem, zunanji službami in zaporniki.

87.2 Direktor, vodstvo in večina ostalega osebja v zaporih naj bo usposobljena govoriti jezik večinskega števila zapornikov ali jezik, ki ga razume večina.

88. Tudi v privatnih zaporih se uporabljajo evropska zaporska pravila.

Specializirano osebje

89.1 V največji možni meri naj osebje sestavlja zadostno število strokovnjakov, kot so psihiatri, psihologi, socialni delavci, učitelji in poklicni svetovalci, svetovalci za telesno in športno vzgojo.

89.2 Kadar je mogoče, naj se vzpodbujata sodelovanje prostovoljcev in zaposlovanje delavcev za skrajšani delovni čas, da sodelujejo v dejavnostih z zaporniki.

Ozaveščanje javnosti

90.1 Zaporske oblasti morajo pogosto obveščati javnost o delovanju zapornega sistema in delu osebja, da bi ljudje bolje razumeli vlogo zaporov v družbi.

90.2 Zaporske oblasti naj vzpodbujajo člane javnosti, da se prostovoljno vključijo v delo služb v zaporih, kjer je to mogoče.

Raziskave in evalvacija

91. Zaporske oblasti naj podpirajo programe raziskovanja in evalvacije o namenu zapora, njegove vloge v demokratični družbi in obsega, v katerem uresničuje svoj namen.

VI. Del

Inšpekcija in nadzor

Vladna inšpekcija

92. Zapore naj vladne agencije redno pregledujejo, da se preveri, ali so vodeni v skladu z zahtevami notranjega in mednarodnega prava ter teh pravil.

Neodvisni nadzor

93.1 Razmere v zaporu ter ravnanje z zaporniki naj nadzoruje neodvisni organ ali organi, katerih ugotovitve naj bodo javne.

93.2 Neodvisni opazovalni organ ali organi naj sodelujejo s tistimi mednarodnimi službami, ki so pravno pristojne za obisk zaporov.

VII. del

Priporniki

Položaj pripornika

94.1 Za potrebe teh pravil so priporniki osebe, ki so jih sodne oblasti poslale v preiskovalni pripor in čakajo sojenje, obsodbo ali kazen.

94.2 Država se lahko odloči, da zapornike, ki so bili obsojeni in so že na prestajanju kazni, obravnava kot pripornike, če njihove pritožbe še niso bile dokončno rešene.

Pristop do pripornika

95.1 Na ravnanje z priporniki ne sme vplivati možnost, da bodo v prihodnosti lahko obsojeni zaradi nezakonitega dejanja.

95.2 Pravila v tem delu določajo dodatno zaščito pripornikom.

95.3 Pri ravnanju z priporniki, naj se zaporske oblasti ravna po pravilih, ki se nanašajo na vse zapornike in naj dovolijo pripornikom, da sodelujejo v različnih dejavnostih, za katere se uporabljajo ta pravila.

Nastanitev

96. Priporniki naj bodo, če je le možno, nastanjeni v samskih sobah oz. celicah, razen če ne bi bilo zanje boljše, da nastanitev delijo z drugimi priporniki, ali če je sodišče izdalo posebno navodilo, kje naj bo posameznik nastanjen.

Oblačila

97.1 Pripornikom naj se dovoli, da so lahko oblečeni v svoja oblačila, če so primerna za zapor.

97.2 Pripornikom, ki nimajo primernih lastnih oblačil, naj se da oblačila, ki niso enaka tistim, ki jih nosijo obsojeni zaporniki.

Pravni nasvet

98.1 Priporniki, naj bodo izrecno poučeni o svoji pravici do pravne pomoči.

98.2 Zagotovijo naj se jim vsa potrebna sredstva, ki jim bodo omogočila pripraviti se na zagovor ali na srečanje s svojimi pravnimi predstavniki.

Stik z zunanjim svetom

99. Razen če sodne oblasti posebej ne prepovejo za določen čas v posameznih primerih, priporniki:

- a. lahko sprejemajo obiske in jim je dovoljeno imeti stike z družino, drugimi osebami tako, kot je dovoljeno obsojencem;
- b. lahko sprejemajo dodatne obiske in imajo dodaten dostop do drugih komunikacijskih sredstev in
- c. imajodostop do knjig, časopisov in drugih informacijskih medijev.

Delo

100.1 Pripornikom, se lahko ponudi delo, ne sme pa se od njih zahtevati.

100.2 Če se oseba za delo odloči, se zanj uporablja 26. pravilo, vključno z določbami o nagradi.

Dostop do režima za obsojene osebe

101. Če pripornik zaprosi za režim, ki velja za obsojence, naj zaporske oblasti privolijo, če se le da.

VIII. Del

Namen režima, ki velja za obsojene zapornike

102.1 Poleg pravil, ki se uporabljajo za vse zaprte osebe, je režim za obsojene zapornike namenjen usposabljanju za odgovorno življenje brez kriminalnih dejanj.

102.2 Prestajanje zaporne kazni z odvzemom svobode je kazen sama po sebi, zato naj režim, ki velja za obsojene osebe, ne poslabšuje trpljenja, ki je povezano z zaprtjem.

Izvajanje režima za obsojene zapornike

103.1 Režim za obsojene zapornike naj se določi takoj, ko je bila oseba sprejeta v zapor s statusom obsojenca, razen če se je začel že prej.

103.2 Takoj po sprejemu se napiše poročilo o posameznem obsojencu v zvezi z njegovim osebnim položajem, predlogom načrta prestajanja kazni zanj ter se pripravi strategija za pripravo na odpust.

103.3 Obsojence naj se vzpodbuja, da sodelujejo pri pripravi njihovega načrta prestajanja zaporne kazni.

103.4 Taki načrti naj vključujejo:

- a. delo;
- b. izobraževanje;
- c. druge dejavnosti in
- d. pripravo na odpust.

103.5 Socialno delo, medicinska in psihološka pomoč naj bosta prav tako vključena v režim za obsojene zapornike.

103.6 Sistem izhodov naj bo vključen kot sestavni del celotnega režima za obsojence.

103.7 Zaporniki, ki se s tem strinjajo, naj bodo vključeni v programe obnovitvene pravičnosti in v popravilo škode storjenih kaznivih dejanj.

103.8 Posebna pozornost naj bo namenjena izdelavi načrtov prestajanja kazni in režimov za obsojence z doživljenjsko kaznijo in za tiste, ki imajo daljše kazni.

Organizacijski vidiki prestajanja kazni obsojenih zapornikov

104.1 Kolikor je možno in v skladu s 17. pravilom, naj se določijo posebni zapori ali posebni oddelki zaporov, da se lahko vodijo različni režimi za posebne kategorije obsojencev.

104.2 Uporabijo naj se postopki za vzpostavitev in reden pregled posameznih načrtov prestajanja kazni za obsojence po pregledu posameznih poročil, posvetovanju med pristojnim osebjem in obsojencem, ki naj bo vključen v največji možni meri.

104.3 Taka poročila naj vedno vključujejo poročila osebja, ki je v neposrednem stiku z obsojencem, o katerem se pripravlja poročilo.

Delo obsojencev

105.1 Sistematični program dela naj prispeva k doseganju namena režima za obsojence.

105.2 Od obsojencev, ki še niso dosegli zadostne starosti za upokožitev, se lahko zahteva, da delajo, v skladu z njihovimi fizičnimi in psihičnimi sposobnostmi, ki jih oceni zdravnik splošne prakse.

105.3 Če se od obsojencev zahteva, da delajo, naj bodo pogoji dela skladni s standardi in nadzorom, ki se uporablja v družbi.

105.4 Ko obsojeni zaporniki sodelujejo pri izobraževanju ali drugih programih med delovnim časom, ki so del njihovega načrtovanega režima, naj bodo nagrajeni, kot če bi delali.

105.5 Del nagrade ali prihrankov obsojenih zapornikov se lahko uporabi za popravljalni namen, če je tako naročilo sodišče ali če se zapornik s tem strinja.

Izobraževanje obsojenih zapornikov

106.1 Ključni del režimov za obsojence naj sestavlja sistematični program izobraževanja in usposabljanja, z namenom, da bi se izboljšala raven njihove izobrazbe, kot tudi povečale možnosti za odgovorno in brez kaznivih dejanj nadaljnje življenje.

106.2 Vse obsojence naj se vzpodbuja, da sodelujejo pri izobraževalnih programih in programih usposabljanja.

106.3 Izobraževalni programi za obsojene zapornike naj bodo izoblikovani glede na pričakovano dolžino njihovega bivanja v zaporu.

Odpust obsojencev

107.1 Obsojenim zapornikom naj se pomaga s postopki in s posebnimi programi, ki bodo omogočili, da bodo prešli iz zapora v življenje, kjer bodo spoštovali pravno družbo.

107.2 Tudi za obsojence, ki so obsojeni na daljšo zaporno kazen, naj se poskrbi za postopen vstop v normalno življenje.

107.3 Namen se lahko doseže s pred odpustnim programom v zaporu ali z delnim ali pogojnim odpustom pod nadzorstvom, ob učinkoviti socialni podpori.

107.4 Zaprorske oblasti naj tesno sodelujejo s službami in agencijami, ki nadzorujejo in pomagajo odpuščenim zapornikom, da ponovno normalno zaživijo v skupnosti, še posebej v zvezi z družinskim življenjem in zaposlitvijo.

107.5 Predstavnikom takih socialnih služb ali agencij naj se nudi potreben dostop do zaporov in obsojencev, da pomagajo pri pripravi na odpust obsojenca in pripravi programov poznejše pomoči.

IX. Del

Posodobitev pravil

108. Evropska zaporska pravila naj se redno posodablja.

Opomba 1 Ko je bilo to priporočilo sprejeto, in ob uporabi točke c. drugega odstavka 10. člena postopkovnih pravil za zasedanje namestnikov ministrov, je danski predstavnik izrazil pridržek svoje vlade, do drugega odstavka 43. pravila dodatka priporočila, ker meni, da zahteva, da zapornike med prestajanjem disciplinske kazni v samici dnevno obiskuje medicinsko osebje, vzpostavlja resno etično vprašanje o nepristranskosti osebja pri učinkovitem ugotavljanju, ali zaporniki lahko nadaljujejo prestajanje disciplinske kazni v samici.

